

NĚKOGO HLEDÁME, NA NĚKOGO ČEKÁME

**Adam Haslett: Tady nejste cizej
Z angličtiny přeložila
Martina Neradová
Host, Brno 2010**

Název knížky je úryvkem promluvy staré ženy z povídky *Konec války*. Pomyslné války, kterou vede hlavní hrdina se svou dlouhou psychickou poruchou. Ona válka končí ve chvíli, kdy opouští manželku a jde se „nadechnout smrti“, která se mu připomněla v podobě umírajícího chlapce.

Povídka je devět... smutku mnohonásobně víc. Nelze si nevzpomenout na Salingera, s nímž Adam Haslett (nar. 1970) zřejmě cítí vnitřní spřízněnost, i když nevím, zda tomu tak skutečně je. Kdyby kniha měla podtitul, mohl by být složen z klíčových slov textu: deprese, psychiatr, sebevražda, homosexuál, smrt, hřbitov, AIDS, strach, otec.

Do těchto skličujících osudů a podivných myšlenkových světů se promítá i hledání lásky a pokusy o sblížení s jiným člověkem.

Převážně nepřítomní či ztraceni otcové jsou vlastně trvale přítomni, někteří se zjevují svým synům i po smrti: „*Odložil román, vyhlédl ven a zůstal ohromeně zírat na to, co spatřil: naproti přes ulici stál jeho otec a díval se nahoru k němu do okna. (...) Bez pohnutí hleděl přímo na Jamese, kterému připadalo, že z otcových očních jamek vylézají silné kabely, překlenují silnici a vedou oknem až do jeho pokoje, kde se mu obtáčeji kolem lebky.*“ (*Zase spolu*) V povídce *Věci otce mého* se třicátník Daniel vrací vlakem do města, kde prožil dětství, mívá známá místa včetně „*policejní stanice, kam s matkou chodívali vyplňovat hlášení o pohřešované osobě*“. Danielovým útočištěm je teď místní hřbitov, kde je jeho kamarád hrobníkem. Ve většině z těch devíti povídek postavy někoho či něco hledají – častěji však ztrácejí... někdy i sami sebe.

Homosexuální vztahy jsou zde vylíčeny převážně jako silně frustrující, naplňují mladé muže úzkostí, strachem z osamění i AIDS. Adam Haslett vypráví o lidech v mezích situacích, již se velice často ocitají na hranici smrti. Jejich zážitky líčí stylem, jakým by se dal popsát třeba rodinný výlet nebo cesta

vlakem – pod tímto téměř poklidným a strážlivým povrchem však cítíme tu zničující sílu, která postavy ovládá; ta je ve své nelibosti a brutalitě otevřeně popsána jen v jedné z povídek – *Jak se rodí žal* –, kdy se osamělý šestnáctiletý kluk po tragické smrti rodičů dostává z citové otupělosti tím, že vyhledává fyzickou i psychickou bolest, kterou mu způsobuje jeho vrstevník, do něhož se zamiloval. Jako by krutý úděl bylo možné vykoupit zase jen krutou bolestí.

Texty jsou neobyčejné a strhující ve dvou fázích – nejen během čtení, ale i kdykoli později, když se ty příběhy a jejich „antihrdinové“ opětovně vybavují a máme potřebu na ně myslet a zas si o nich číst. Ještě dřív, než povídky čtenáře pohltnou, nás možná poněkud znejistí již výše zmíněné náměty, které si autor zvolil – mohou nám připadat tak trochu módní. Pochybnosti však trvají jen krátce, zanedlouho už víme, že je to text zcela mimo kategorie „módnosti“ či vykalulované přitažlivosti pro čtenáře.

Bolest, lítost, utrpení, citové ztráty... Jak se s tím postavy z jednotlivých povídek vyrovnávají? Jak se s tím naučí žít? Kdo by

se dnes takhle ptal... Samozřejmě se to větší nenaucí... A jejich blízcí? Ti se to rovněž nenaucí, pokud někoho blízkého tito zoufalci mají... Přesto se neprojevují nenávisně, a pokud jsou zahořklí a zklamaní, nejsou agresivní, nechťejí se mstít světu. V povídkách tím nabývá na naléhavosti i to, co v nich přítomno není.

O výtvarném řešení přebalu a vazby by možná měla být zmínka hned na začátku, vždyť grafická podoba knížky je tím prvním kontaktem se čtenářem. Nejen citlivějšího jedince by však mohla poněkud vylekat, nebo přímo od čtení odradit. Plastika Jany Smělkové, jejíž reprodukce je na obálce, vazbě, vstupních stranách (možná všude), zobrazuje totiž něco velmi slizkého, pitvorného a zlobného. Zřejmě „to“ původně vzniklo coby ztvárnění čehosi skutečně slizkého a odpudivého. Nic takového však povídky Adama Hasletta v sobě nemají. Nedá se ovšem vyloučit, že ta dvojitá nestvůrka pochází z schizoidních snů Haslettových mladých mužů a jejich vyšinuťých otců, nebo se do nich pokouší dostat.

Eva Škamlová

TICHÁ CHŮZE PRÁZDNÝM MĚSTEM

**Ondřej Zajac: Pojmenovaná
Literární salon, Praha 2010**

Pojmenovaná je první sbírkou Ondřeje Zajace (nar. 1982), který překládá z bulharštiny současné autory, jako je například Georgi Gospodinov, tedy literaturu sofistikovanou, poučenou na nejnovějších narativních výbojích. Jeho vlastní poezie je však až dojemně chlapecky upřímná, srozumitelná, věnující se hlavně milostné tematice (proč ne, někdy to vypadá, že těch siláckých obrazoboreckých gest už je v současné poezii příliš). Ostatně, sotva by někoho jiného než debutanta napadlo dát jako motto své knihy citát z *Malého prince*. Zajacova poezie není s okolním světem v konfliktu, věci spíše jen konstatuje. Je to psaní civilní a málomluvné, pro jaké před časem kritici s oblibou používali termín „kuchyňská lyrika“. Minimalismus se nezvykle prolíná

s racionální zálibou ve výrazných, až aforistických pointách.

Ve většině básní sbírky Zajac popisuje život studentský s jeho obvyklými realitami, jako náhodné podnájmy, náhodná milování, pokusy fotit jako Sudek či cestování do neturistických lokalit. S jistým odstupem, ale zároveň lehce okouzleně, se smyslem pro atmosféru, připomínající zjevně stále inspirativní Skupinu 42. Autor příliš nepitvá své nitro, je schopen i sebeironie: „*na pohledu z neapole / verše jen pro tebe // kterou stranou / přilepíš pohled na zeď.*“ Dokáže originálně pojmut i téma tak „provařené“, jako je spojení lásky, poezie a vína, zároveň se mu podaří do básně dostat i takovou rekvizitu jako toaletní papír, aniž by to působilo vulgárně a samoučelně.

Knížka je příjemně neokázalá – necelých padesát stránek, krátké básně (často jen čtyřverší), krátké verše, důsledně psané malými písmeny bez interpunkce, písmena na čtenáře neútočí a dokážou počkat, zda si jich všimne. Převládají nálady z těch méně útulných období

roku, je to poezie plná deště a tmy: „*šedivý zvoník / houpe se na provaze // nese se hrana / podzimním deštěm // otlučené srdce.*“ Potěší černobílá fotografie hroutícího se komínu na zadní straně obálky; taková je celá knížka, jednoduchá, lehce skeptická, místy staromilská. Často jsou zde rekvizity útulné až biedermeyrovsky, jako bábovka či dámské klobouky, ale i současné konzumně středostavovské: viz nábytek Verona v básni *r. a j. 2008*.

Ovšem právě to lehké klouzání po povrchu věcí (je ostatně příznačné, že na svých četných toulkách městem lyrický subjekt nikdy nikoho nepotká) může někomu vadit. Michael Alexa na stránkách *A tempo revue* vytýká Zajacovi papírovost a eskapismus (i když popravdě řečeno Alexův text trpí častým nešvarem internetových kritik, které spíše než čtenáři slouží svému autorovi a suverénně povyšují jeho osobní sympatie a antipatie na hlavní hodnotící kritérium): „*To, co se zprvu mohlo jevit jako básnická kultivovanost a zručnost, Zajace ve výsledku prozrazuje jako básníka vyčteného a chladnokrevného*

popu.“ Slabší čísla sbírky, jako *v lese* nebo *pletoucí*, skutečně připomínají básně z normalizačního *Mladého světa* (ano, skutečně byly doby, a nepříliš vzdálené, kdy mainstreamové časopisy tiskly poezii) – ono neblaze proslulé „pozemšťanství“, trochu naivní a trochu vtípné, hlavně hodně milostné, neboť když to bude patřičně optimistické, cenzura nebude debutantovi dělat problémy.

Pojmenovaná je knížka sympatická, což ovšem nemusí být jednoznačná pochvala – spíše ve smyslu, jaký má to slovo v dnešní řeči, kde označuje především osobu postrádající sexuální přitažlivost. Ani ta Zajacova noc a mlha nikoho nevyděsí, působí spíše jako popis situace, v níž je vše takové jaksi neurčité a vlastně nezávazné. Od autora na prahu třicítky by se dalo čekat zralejší tvůrčí gesto než jen zasněné paběrkování prchavých dojmů. Ale vlastně i to můžeme chápat jako odraz doby, k níž se básník Zajacova naturelu nevyjadřuje přímo, ale právě skrze hravost a naivistické drobničky.

Jakub Grombář

**RUBB
RUBB
RUBB**

t ó n y
b a r v y
v ů n ě

klub
obchod
čajovna

Mánesova 87, Praha 2
(metro A, stanice Jiřího z Poděbrad)

Otevřeno denně kromě neděle
od 10 do 22 hodin

S Č H

RozRazil – Současná česká hra
je pravidelná novinková řada dramatických textů
V edici vychází 10 svazků ročně
Cena sešitu 49 Kč
Roční předplatné (nebo cena 10 s. dle výběru) 390 Kč
Desetileté předplatné (nebo cena 100 s. dle výběru) 3390 Kč
Objednávky:
Větrné mlýny, Radlas 5, 602 00 Brno
nagyova@vetrnemlyny.cz, tel. 739 312 727

Novinková řada RR – SČH vychází
jako sesterská edice revue RozRazil

www.vetrnemlyny.cz